

Լ Ո Յ Ս

Կը հրատարակուի Զորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը : Տարեկան գինն է մէկ լիւր օսմանեան .
Մէկ բերրը 40 փարայ արծաթ : Նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պետք է ուղղել Ա. Յ. Յ. Պարոնեան
կոստանդնուպօլիս , Մեմլեկ-Բաշա խան թիւ 24 :

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 3

1879

ՇԱԲԱԹ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Վերջնութեւր նամականւոյս մէջ ըսած էի
թէ՝ առանց ներքին ազատութեան՝ ժողովուրդ
մը եթէ արտաքին ազատութիւն իսկ ունենայ ,
չկրնար պահպանել զայն , որովհետեւ եթէ այդ
ազատութիւնը հիմնեալ չէ ներքին ազատու
թեան վրայ , խտրութիւն է եւ անհաստատ :

Ներքին ազատութիւն ըսելով կը հասկը
նամ բարոյական կազմութեան մեծ խնդիրը ,
որ ժողովուրդի մը պարաստականութեան գըլ
խաւոր տարրն է , եւ երբ այդ կենսական տար
րը պակսի ըսել կուզեմ չգոյ լինի , այն ատեն
լինչ օգուտ , կրնայ ընձեռել արտաքին ազա
տութիւնն այն խակ ու դեռակիրթ ժողովուր
դին , որ զուրկ կը դառնուի քաղաքական ա
ռաքինութիւններէ :

Փառքն ազատութեան վրայ չէ միայն ,
այլ զայն պահպանել գիտնալու իմաստութեան
մէջ է :

Ապաքէն ինչ միջոցաւ կարելի է ձեռք
բերել ներքին ազատութիւնը . — Ներքին բա
րեկարգութեամբ :

Քաղաքակրթութեան եւ ազատութեան
կատարն հասնող մեծ ազգերն իսկ այսօր
դարձեալ շատ անդամ բարեկարգութեան
խնդիրներով կ'զբաղին , օրէնքները կը բարե
փոխեն , իրենց ներքին ընթացիկը նոր ու ժա
մանակիս ոգւոյն ու պահանջմանցն համաձայն
ուղղութիւն կը դնեն , մէկ խօսքով՝ օրէնք
ները կազմուցնեն , որով եւ իրենք հետզհե
տէ ի բարձրութիւն կը սրանան . . .

Եւ մեք ինչ կ'ընենք . — Էհ , տիրացուա
կան խնդիրներով զաշխարհ կը դղրդենք , Սեի
ու ճերմակի վէճերով կուսակցութեան անունը
կը մրտենք եւ Սոյ ու Էմիւսի իրաւասու
թեան անհեթեթ խնդիրներով կ'օձտենք զազ
դըն ու կը պառակտենք , եւ ահա իրայ այս
վիճակին առջև՝ չեմ գիտեր ինչ երեսով՝ ա
զատութիւն կերպենք :

Բէհ , միթէ մեծ բաներ չե՞ն ասոնք . . . :

Սիւ ու Էմիւսին ըսի , եւ ահա միտքս
եկուտ այն նորահնար ուխտը , զոր այս անգամ
ուր նորընծայ եպիսկոպոսունք կատարեր են ,
Սոյ կաթողիկոսութիւնն իսպառ անվաւեր ու

հետեալ ճանչելու պարտականութեամբ : Ո՛հ Աստուած իմ, ի՛նչ օրերու հասեր ենք :

Երբ ի հնումն մեր երանաշնորհ նախնիքն իրենց բոլոր ոյժն ու ջանքը Ազգին բարոյական մեծութեանն ու զարգացմանը կը նուիրէին եռանդուն դործունէութեամբ, և ահա այժմ էջմիածնայ Գահակալը, սխալեցայ, վանահայրը, Ազգին միութիւնը կը բզբատէ, զայն իւր փառասիրութեանը զոհելով :

Ես ինքնս ն. վանահայրութենէն տակէ զատ մեծ բան մը չէի սպասեր, բայց Գեր. Մելքիսեդեկ Մուրատեանէն ալ այնպիսի ուխտ մը բնաւ չէի ակնկալեր, Գեր. Մուրատեանէ, որոյ կնքած այս ուխտին դէմ կը բողոքեն Ազգ. Ժողովոյ ատենադրութեանց մէջ տակէ ութ տարի տուալ իր նշանաւոր խօսքերը :

Արդ՝ կամ այս նոր ուխտը սուտ ու սխալ է և կամ Գեր. Մուրատեան իր սկզբունքը փոխած ու հակասութեան մէջ գլորած է, ուրիշ միայն ինք կրնայ գուրս ելնել՝ հրապարակային բացատրութեամբ :

Իսկ գալով վանահայրութեան, չէ թէ ծաղու նպատակաւ դործածեցի, այլ կաթողիկոսութեան արդի դիրքը բացատրելու համար չկրցի տակէ զատ յարմարագոյն անուն մը գտնել, վասն զի այժմու կաթողիկոսութիւնը բնաւ տարբերութիւն չունի վանահօր մը դիրքէն ու իրաւասութենէն :

Ուստի հարկ չէ բացատրել թէ որքան հեռու կը գտնուի բուն կաթողիկոսութիւնն արդի կաթողիկոսութենէն, որ իրաւամբ վանահայրութեան աստիճանն իջած է :

Եւ միթէ այս ալ ներքին բարեկարգութեան մեծ խնդիր մը չէ. — Ո՛վ կրնայ ուրանալ և ժխտել :

Մեր ազգն իր եկեղեցին ու նորա անկախութիւնը պահպանելու համար իր քաղաքական անկախութիւնը կորսնցնելէ ետք՝ որ ճշմարիտ հայու սիրտ չցաւիր ու չմտմաքիր կաթողիկոսական անկեալ վիճակին վրայ և չուզեր յօժարաւոր զեղ ու դարման տանիլ :

Չեմ ուզեր հաւատալ թէ Ս. կաթողիկոսն

իր թերութիւններովն հանդերձ ոոյն կարծեաց հակառակի :

Վերջապէս բարեկարգութիւն կաթողիկոսական անկեալ վիճակին համար, բարեկարգութիւն եկեղեցականաց և առհասարակ առաջնորդութեանց համար, բարեկարգութիւն վարչական արդի յոռի դրութեան համար, բարեկարգութիւն ազգային վարժարանաց ամուլ և ապարդիւն վիճակին համար և բարեկարգութիւն ու դարձեալ ոտից յգլուխն բարեկարգութիւն, զի առանց ներքին բարեկարգութեան չիք յառաջդիմութիւն և ազատութիւն :

Եւ ինչ, միթէ այսչափ յայտնի իրողութիւններէ յետոյ Ազգ. Ժողովն ինկատ պիտի չառնո՞ւ ներքին բարեկարգութեան խնդիրը, որ իր գլուխ դործոյր պիտի լինի :

Այդ խնդիրը Մահմանադրութեան վերաբըննութիւնն է, զոր յետաձգելու իրաւացի պատճառ մը չեմ տեսներ և չեմ ալ կարծեր որ ազգին իրական շահն ու ապագան հեռատեսող երեսփոխանք հակառակին վերաբըննութեան խնդրոյն, որոյ այսքան յապաղումն իսկ ժամանակի մեծ կորուստ մ'է :

Մ. ԳՈՓԱՄԱՃԵԱՆ

ԽՏՂՏՈՒՄ

Երէկ չէ տուլի օրը Հակահասունեանց Սամաթիոյ եկեղեցին ալ հասունցաւ : Այժմ երկու տհաս եկեղեցի մնացած են իրենց քով, որոնց մին է Բերայի Ոսկեբերանը — բերանը պաղնեմ — և միւսը Միջագիւղի Լուսաւորիչը : Բայց շատ հաւանական է որ տուլի օրուան անձրեւին վրայ անոնք ալ քիչ օրէն հասունան և վրցուին :

Երէկ Ոսկեբերանն ալ պիտի վրցուէր, բայց տհաս ըլլալուն պատճառաւ թողլեր է : Մեր հակահասունեան եղբարք դարձեալ պիտի պարտաւորին իրենց նոր կրօնք մը

փնտռելու կամ լաւ եւս է ըսել, շինելու : ուրովհետեւ վերջին անգամ իրենց ֆառերէն ելած կրօնքին տեսքը սիրուն, բայց խոհաւորական չըլլալուն համար շատ չդիմացաւ, քիչ ատենի մէջ պատառեցաւ :

Վերջապէս իմաց տրվեցաւ իրենց որ կաթողիկէ ըլլալէ դադարած են հիմակուհի մայր :

Չունենալով այն վարպետութիւնն զոր ունին Հակահատունեանք կրօնք շինելու մասին, կը յորդորենք զիրենք որ փոխանակ նորէն ուրիշ կրօնքի մը շինութեան աշխատելու ունեցածնին քիչ մը վերանորոգեն և Հասունեան եղբարց միանալով — որովհետեւ անկարելի է Հայոց կամ Բողոքական ազգայնոց միանալու — ազգին շինութեանը աշխատին :

Կրօնքն այլ եւս չէ կարող ազգին շինութեանը մնասել : Հասունեան մ'ալ կարող է, եթէ ուզէ, Արարատեան, Դպրոցասիրաց և Արուեստասիրաց ընկերութեանց անգամ գըրգըլի, և չենք կարծեր որ Հասունեան արգելու կամ, եթէ ուզէ՝ կարող ըլլայ արգելուլ ասանկ ազգասիրական գործերը. նմանապէս Հասունեանի ընկերութեանը չարգելուլ քեզի տղաք Թահաթի կոչել փոխանակ Ժափ. լրտեսալ չխրկեր զբեղ ձերբակալել և պատժել տալու տանգ մէջ Տաճկերէնի տեղ Հայերէն խօսելուդ համար :

Արքայութեան խնդրոյն դալով՝ որ թէ պէտեւ օրուան խնդիր չէ, իրենք ամենէն առաջ պիտի մտնեն հոն անշուշտ . . . եթէ Պետրոս առաքեալ համոզէ Մարկոս և բանալիները ձեռքէն առնէ : Հայերն և Բողոքական Հայերն ալ ապուշի պէս արքայութեան դրան առջին չպիտի սպասեն հարկաւ. կամ բանալի մը շինել պիտի տան և կամ Պետրոս առաքեալին ձեռքը բան մը թխմելով ներս պիտի մտնեն և իրենց եղբարցը հետ պիտի միանան :

Այս խնդիրն ալ այսպէս կարգադրվելէն ետքը ինչ հարկ կը մնայ նորէն ֆառերէն բանալ կրօնք շինելու համար :

Արդեօք Տամակդէսի սուրբ կախմած կը մնայ անոնց դիտուն վերեւ որոնք բարենորոգմանց վրայ խօսիլ կառաջադրեն :

Կարելի է արդեօք Մասիսը վահան առնելով Ապետին բաշայի ըրած բարենորոգմանց վրայ երկու խօսք ընել, եթէ Մասիս ալ հաճի թուղթերը քիչ մը հաստցնելու :

Լրագիրք պատմեն գլխաւս Ապետին բաշայի :

Լրագրաց նայելով՝ Նորին վսեմութիւնը Ասիայի մէջ բարենորոգում մուծելու համար ճամբայ մը միայն դտեր է, և այն հանրանալ տա է :

Կամ աքսորելու է կամ ոստիկանութիւն կազմելու է :

Արդ, ով որ աքսորվելու յարմարութիւն ունի՝ պէտք չէ որ ոստիկան ըլլայ, և փոխադարձաբար, ով որ ոստիկանութեան յարմարութիւն ունի պէտք չէ որ աքսորվի :

Հետեւապէս կրնանք գուշակել թէ՛ աքսորեալներու մէջ ոստիկան չկայ, ինչպէս նաև ոստիկաններու մէջ ալ աքսորեալ չկայ :

Շատ լաւ, իւրաքանչիւր ոք իւր ճիւղը մշակելու է, ինչպէս նաև Ապետին բաշան ալ աքսորելու և ոստիկանութիւն կազմելու ճիւղը :

Եթէ լրագրաց ամեն օր տուած լուրերուն հաւատալ պէտք է՝ քիչ ժամանակէն Ասիոյ մէջ ոստիկաններէն զատ մարդ չպիտի մնայ՝ մնացածներուն ամենքն ալ պիտի աքսորվին, և ասով Ասիան մէկէն ի մէկ պիտի լուսաւորվի, որովհետեւ ոստիկանաց ամենն ալ կըսէ Մասիս, պարտաւոր և Գրեկ Կարալ զիտցող մարդիկ են եղեր, ասոցը հայեցիք են եղեր :

Ասանկ անմիջական լուսաւորութեան մեր խելքը չպառկելուն համար, ոչ թէ հաւատալ կասկած միայն կընծայենք այն լրագրաց, և կը կարծենք թէ նորին վսեմութիւնը ուրիշ հիմնական բարենորոգումներ ալ ընելու վրայ է :

Բերիոյ և Կարնոյ քովսէրներէն ձայն չը կայ կըսէ Մասիս :

Չըլլայ թէ այն խեղճերն ալ աքսորված ըլլան . . . :

Ի՞նչ կըսէք, լրջախօս անուանեալ առա-
խօս լրագիրք, տասնիկ լուր մ'ալ կրնա՞ք տալ:

Անգղիական կառավարութիւնն ալ գլուխը
փորձանքի խօթեց կամ, աւելի շիտակը Աֆ-
ղանիստան խօթեց:

Այս խօսքը հիմա առած դարձած է շա-
տերու մէջ. Գլխաւոր Կարգի Եւրոպայի
Կառավարութիւնն Աֆղանիստան խօթեց:

Աֆղանիստանը Սերմիան ալ գերազանցեց.
նեղը մնալուն պէս կը հաշտուի, և հաշտուե-
լէն ետքը նորէն կուռի կ'սկսի:

Հնդկաստանի փոխարքայն Լմիրին կ'ըսէ.

— Քեապիկն վրայ պիտի քալեմ:

— Եկուր, եղբայր, ձեռքերս բաց քեզի
կ'սպասեմ:

— Օգնէ ինձի:

— Դուն եկուր, մի վախճար:

— Ճամբաս դիւրացուր:

— Յարմար առիթ մը գտնելու պէս պի-
տի գլխացնեմ, ախ, որչափ կը վախճարիմ
իմ անկեղծ բարեկամութիւնս ապացուցանե-
լու յարմար առիթ մը գտնելու:

Լմիրի լեզուն ալ բաւական քաղաքացի-
տական է. եթէ յարմար առիթ չգտնէ՝ չպիտի
կարողանայ անկեղծ բարեկամութիւնն ապա-
ցուցանել:

Ինչո՞ւ մարդ:

Էյրէթի անտառին կրակը իմացա՞ք:

Եթէ չիմացա՞ք՝ իմացէ՛ք:

«... անկէ ետք ամիս առաջ, կըսէ
Մատիս, Էյրէթի անտառին մէջ հրդեհ մը
ծագած լինելով անկէջ ի վեր չորս կողմ տա-
րածուած է և այժմ Էյրէթի ճեղքէն տեսնուիլ
սկսած, այսինքն ձիով 24 ժամու ճանքայ յա-
ռաջացած է, և սակայն տեղական իշխանու-
թիւնք բնաւ հող չեն ընէր հրդեհին առաջըն
առնուլ, որ արդէն ամբաւ մնաց պատճա-
ռած է:»

Եթէ ձիաւոր ոստիկանութիւն մը կաղեր-
ուած ըլլար հոն՝ անշուշտ թող չէր տար հըր-

դեհին որ ձիով քսանը չորս ժամու ճանքայ
ընէ: Սակայն ինչ որ ալ ըլլայ, սա յայտնի է
թէ հրդեհին ձին քաղող ձի մը չէ եղեր, ո-
րովհետեւ երեք ամսուան մէջ հրդեհը մեր շը-
մէնարժէքով ալ կրնար 24 ժամու ճամբայ
առնել:

Այս հաշուով ըսել կըլլայ թէ՝ հրդեհը,
եթէ ձին չիտխէ, վեց ամիսէն հազիւ կրնայ
իւսկիւտար գալ. և թերեւս սոսոր համար է որ
Էյրէթի տեղական իշխանութիւնք կարեւորու-
թիւն չեն տար:

Իս միայն կը վախճամ որ չըլլայ թէ՝ այս
հրդեհը Հնդկաստանի ճանքուն դպի և անգ-
ղիական բողոքանայ տեղի սայ:

Անցեալները հեռագիր մը կը ծանուցա-
նէր թէ՝ Անգղիական Զուլաստանը իր երկրին
պիտի միացունէ:

Ի՞նչ զրպարաութիւն...

Անգղիան բնաւ մտքէն անցուցած չէ ա-
ստիկ բան մը, միայն թէ անորոշ պայմանա-
ժամաւ մը պիտի գրուէ Զուլաստանը:

Գրաւելը միացունե՞լ ըսել է:

Տէր ողորմեա՛ւ...

Կ Ա Ն Ա Ն Ց Ժ Ո Ղ Ո Վ Ը

Անցեալ կիրակի, իւսկիւտար, ճեմարանի
մէջ տեղի ունեցաւ Պարպասէր Ընկերութեան
ընդհանուր Ժողովն՝ որու աստեղագրութենէ
քաղած ենք հետեւեալ տողերը.

Օ Ր Ա Կ Ա Ր Գ

Ա. Թե՛ ինչ յիշուաւ է կանայ հագնալը.

Բ. Թե՛ ինչ յիշուաւ է կանայ զուտը:

Դիւանը կազմուելուն պէս բոլոր ժողովա-
կանք միաբերան ըսին.

— Խօսք կուղեմ:

ԱՏԵՆԱՊԵՑ. — Կը խնդրեմ որ մէկիկ մէկիկ
ուղէք խօսքը. որովհետեւ ամենուրեք մէկէն չեմ
կրնար խօսք տալ:

ԱՄԵՆՔԸ ՄԵԿԵՆ. — Խօսք կուղեմ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ. — Քանի որ ամենքնիդ ալ խօսք կուղեք, կարդաւ պէտք է խօսիք, խօսքը Տիկին Բ. . . ին է:

Տ. Գ. — Ես Տիկին Բ. . . էն առաջ խօսք ուղեցի:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ. — Կաղաչեմ, Ընդհ. Ժողով մի դարձունէք հոս: Խօսքը Տիկին Բ. . . ին է:

Տ. Բ. — Նախ և առաջ պէտք է որ մեր հագնելիք շրջադգեստը գետինը աւելու չափ երկար չըլլայ:

Տ. Դ. — Աս չեմ ընդունիր, իմ բոլոր շըրջադգեստներս երկար են:

Տ. Բ. — Ընդդիմախօս Տիկինը կրնայ շըրջադգեստը կարճեցունել. որովհետև մենք հոս եկած չենք Տիկին Տ. ի շըջադգեստին վրայօք որոշում տալու:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ. — Կաղաչեմ, անձնականու թիւն մի վերադրէք:

Տ. Բ. — Շըջադգեստնիս կարճ ըլլալով՝ նախ խումաշը քիչ կերթայ և խնայողութիւն մը եղած կըլլայ:

Տ. Ե. — Ես չեմ կարծեր թէ կարճահասակ Օրիորդներն ու Տիկիները հաւանութիւն տան:

Տ. Բ. . . ի առաջարկութեան. որովհետև երկար շըջադգեստներն են որ բարձրահասակ կը ցցունեն կարճ հասակի տէր եղող կիները:

Տ. Զ. — Ես կառաջարկեմ որ շատ երկար ըլլայ շըջադգեստը:

Տ. Թ. — Իմ շըջադգեստներուս ամենն ալ կարճ են:

Տ. Ժ. — Կրնաս երկարցնել:

Տ. Ի. — Կարճը իմ ճաշակիս չի դար:

Տ. Խ. — Երկարէն ալ ես չեմ ախորժիր:

Տ. Լ. — Ըլլալու բան է, Տէր օղորմեա չիշման կնիկ մը կարճ շըջադգեստ հագնի նէ՝ եռվարլախ բան մը կըլլայ:

Տ. Մ. — Հիմա Մարթա տուտային եկուր տէ երկար ֆիստան հաղցուր. . . մէջը կը կորսնչի նէ. . .

Տ. Զ. — Թիւնիկն ալ վերցունելու է:

Տ. Լ. — Առանց թիւնիկի կըլլայ զահէր. զայիֆ կէնճերը չուպուխ կը դառնան նէ:

Տ. Մ. — Ընկերութիւնս իւր մէջէն մասնախումբ մը կը կազմէ զայիֆ կէնճերը չիշմանցնելու համար:

Տ. Ճ. — Շիշմաններու ալ հիշ չվայելեր կոր թիւնիկը:

Տ. Մ. — Ես իմ թիւնիկս չեմ հաներ:

Տ. Ճ. — Դուն թիւնիկ ունիս տէյի ամենքն ալ թիւնիկ առնելու չեն ա:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ. — Շըջադգեստի խնդիրը բաւական ծեծվեցաւ. յաջորդ նստին մէջ կըրնանք անոր որոշումը տալ. հիմայ դառնանք գլուխի խնդրոյն. ի՞նչ դնելու է այս գլուխներուն վրայ:

Տ. Լ. — Բան մ'ալ դնելու չէ. մաղերը պէտք է որ պարզութեամբ շոկված ըլլան:

Տ. Խ. — Առանց գլխարկի գլուխն ալ — գլուխ չէ կարծեմ. գլխարկն է որ գլուխը գլուխ կընէ և մանաւանդ թէ պոյերնիս մեծ կը ցցունէ:

Տ. Զ. — Կը զարմանամ մեծ. պաշտօնակիցներէս ոմանց ոս խօսքերուն պոյերնիս կարճ կը ցցունէ, պոյերնիս երկար կը ցցունէ եւ մենք այս տեղ պօյ որոշելու համար եկանք չէ նէ՝ հագուաւ. պոյերնին կարճ եղողները թող ընկերութեանս չմասնակցին:

Տ. Զ. — Ես չեմ կարծեր թէ պոյերնին կարճ եղողները իրենց կարծիքը յայտնելու ազատութենէ դրկված ըլլան. յայտնի բան մ'է որ մի և նոյն ձևը թէ նիհարին թէ դէքին և թէ բարձրահասակին թէ կարճահասակին վրայ մի և նոյն վայելչութիւնը չունենար:

Տ. Ճ. — Բոլոր կնիկները մէկ հասակի վերածել կարելի է:

Տ. Զ. — Կարելի չէ նէ՝ յայտարարութիւն մը ընէիք որ երկու արշնէն քիչ պոյ ունեցողները չեն կրնար ընկերութեանս անդամ ըլլալ. մենք ալ պոյերնուս կէօրէ ընկերութեան մը կերթայինք անդամ կը դրվէինք:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ. — Ի կարգ կը հրաւիրեմ:

Տ. Լ. — Վերջապէս գլխարկ պիտի դնե՞նք թէ ոչ, երթամ պիտի դէքէ, բաթլիճանս օճախի վրան է:

Տ. Զ. — Ես կը պնդեմ որ դնենք:

Տ. Ծ. — Ես կը պնդեմ որ չդենենք :

Տ. Բ. — Այս խնդիրն ալ բաւական լուսաբանւեցաւ . մինչև որ այս խնդիրն իւր որոշումն առնէ ես կառավարեմ որ եկեղեցիի մէջ դիտարկ չդենենք :

Այս առաջարկութիւնը մեծամասնութեամբ կընդունվի : Ատեանը կը դոյզի անորոշ ժամանակի մը մէջ բացվելու պայմանաւ :

ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

Որդի հարազատ զնախնային քերէ հօրն

Կ. — Տղան , աս ո՞վ է , ո՞ւր տեղացի է , որո՞ւ աղջիկն է : Հոս ի՞նչ բան ունի . ի՞նչ պիտի ընէ :

— Օ. — Հայրիկ , դո՞ւք ալ չէ . դո՞ւք ալ չէ :

Կ. — Տո՞ւք ալ չէ , չեմ հասկնար :

Օ. — Տո՞ւք ալ չէ . . . Տանը ներքին կարգադրութեանցը պիտի հսկէ :

Կ. — Տանը ներքին կարգադրութեանցը թող հսկէ , բայց ասոր վերջը ո՞ւր կերթայ . առուտունները քիչ , ծախքերը շատ . դո՞ւք ալ չէ՞ ժամանակ է հիմայ . վաղը փեսաս դայ նէ՞ ի՞նչ կըսէ :

Օ. — Ինձի նայէ աղապս , կուղես նէ՞ իմ դործիս շատ մի խառնուիր դուն . ես աղատ չեմ ուղածս ընելու . . . :

Կ. — Տղաս ես չեմ ըսեր թէ՞ դո՞ւք ալ չէ՞ մը չունենանք , ես քեզմէ աւելի կը փախաքիմ դո՞ւք ալ չէ՞ մ'ունենալ . . . դո՞ւք ալ չէ՞ պէս աղէկ բան կայ աշխարհիս վրայ , բայց դիտես ա՛ ի . . . էն հոս որո՞ւ ապաւինելով եկանք . ծառաները շատցուցինք . հիմայ ալ դո՞ւք ալ չէ՞ մը աւելցունենք նէ՞ ան ու աս բերանը մեզի դէմ կը բանայ , ասանկ բաները աղէկ տպաւորութիւն և ներդործութիւն չեն ըներ :

Օ. — Տպաւորութիւն , ներդործութիւն , ես ասանկ բաներ չգիտեմ . ի՞նչ զարմանալի բան . դեռ երէկ այնչափ կը յարգէիր զինքը , հիմա ելան այդ խօսքերը :

Կ. — Տղաս մի կարծեր թէ հիմա քեզմէ

նուազ կը յարգեմ զինքը . և եթէ չեմ սխալիր քեզմէ շատ աւելի կը յարգեմ զինքը , որովհետեւ տանը ներքին կարգադրութեանցը կը հսկէ . . . որովհետեւ մենք յարգելու ենք զինքը որ ուրիշներն ալ յարգեն . . . ուրիշներուն մեզի դէմ բերաննին բանալն ալ հոգս չէ , ես այսչափ տարիէ ի վեր մօրուքս ճերմակցուցած եմ , ես ասանկ բաներու վարժուած եմ . իմ վախ չեա հասկնար օֆ . . . եթէ իմանայ՝ մեր Բլաշ տակնուվրայ կըլլայ : Այս վախը չունենայի նէ՞ դո՞ւք ալ չէ՞ մ'ալ ես կը բերեի որ տուններնիս աւելի կարգ մտնէ :

Օ. — Բայց հայրիկ , ի՞նչ պիտի իմանայ , փառք Աստուծոյ ի՞նչ ըրած ունինք . և եթէ բան մ'ալ իմանայ՝ ի՞նչ իրաւունք ունի մեր ասական կարգադրութեանցը խառնուելու , մեր մարմաղել տեսար արդէն թէ՞ ինչպէս տուններնիս կարգի դրաւ :

Կ. — Ըսել չեմ ուզեր թէ չդրաւ , բայց ես աղէկ չեմ տեսներ վերջապէս ասոր հոս կենալը . . . մանաւանդ թէ այդ մարմաղել կարծես թէ «աղա» կ'ընէ ինձի . դու իբրեւ ծնողս որդի համոզելու էիր կարծեմ մարմաղել որ ինձի հետ քաղցրութեամբ վարվէր : Բայց կը թողում այս կէտը և յայտնապէս կ'ըսեմ քեզի որ այդ մարմաղել պիտի երթայ , մէկ մարմաղել համար չեմ կրնար զոհել ես իմ շահերս :

Օ. — Խնդիրը փոխվեցաւ հիմայ :

Կ. — Ես չգիտեմ խնդրոյն փոխվիլը , կարճ խօսքով կը պատասխանեմ . վերջապէս երթալու է , այդ մեզի համար շատ վտանգաւոր բան մ'է :

Օ. — Քանի որ դու քու շահերդ կը մտածես , կարծեմ ես ալ աղատ եմ իմ շահերս մտածելու : Ճամբես պիտի նէ՞ ճամբէ . ես կարող եմ երթալ զինքը գտնել :

Կ. — Երթալ զինքը գտնել . ապրիս , ասանկ պատասխան կուտաս հօրդ . և վերջապէս կը համարձակիս ետեւէն երթալ այն դո՞ւք ալ չէ՞ որուն համար հայրդ մասնաւոր համակրութիւն ունի . ապրիս տղաս , ապրիս , զաւակ մեծցուր աղէկ օրերնին տես . . .

ՀԱՐՅԷՆՏԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷՆ

Մարդիկ կան որ, իրենց վրայ խօսել տալու փառասիրութենէ մղեալ կամ հաճոյք մը զգալու համար, կը գրգռեն ուրիշներն որ իրենց դէմ խօսին, և երբ յաջողին ուրիշի մը յարձակմանցը կամ ծաղուռն ենթարկվիլ իրենց փառասիրութիւնն գոհ ըրած կը համարին և կամ +էջէնէշ կըլլան :

Լը-էրը, Նիկողոս մարդարէին գուշակութիւնները հռչակող թերթին ըսել կուզեմ, յաջողած է վերոյիշեալ մտութիւնն ալ աւելցնել իւր միւս մտութեանցը վրայ. ուստի առանց վայրկեան կորսնցնելու դէմն ելնողին հաճի կը նետէ որ պատասխան առնէ և զուարճանայ :

Լոյսին երկրորդ թիւը կը հրատարակվի և ահա Լրագիր կսկսի հաճի նետել անոր ըսելով.

« Գննչութեան պաշտօնով Տ. Մկրտանի Գահիրէ երթալուն վրայօք նամուկ մը ստացած էինք, բայց վարչութեան տհաճութիւն չպատճառելու համար անոր հրատարակութիւնը զանց ըրած էինք : Բայց տեսնելով որ Պատրիարքարանէն և Ազգ. վարչութենէն ջատագովեալ (Լոյս) թերթի մը մէջ նոյն իմաստով յօդուած մը հրատարակված է, մենք ալ վաղուան թերթով պիտի հրատարակենք յիշեալ նամակն ևայլն : »

Չգիտենք թէ ի՞նչ ըսել կուզէ իմաստակութենէ և զրպարտութենէ ջատագովեալ այս թերթը — այս լեզուով խօսելու ք մեր մարդարէին որ +էջէնէշ ըլլայ — երբ ջատագովեցաւ այս թերթը Ազգ. Պատրիարքարանէն կամ Ազգ. վարչութենէն և ջատագովուելու ի՞նչ պէտք ունի : Արդեօք Մեծ. Նիկողոս էֆէնտին (եթէ ծաղրես՝ հաճոյք կըզայ) Լոյսը Պատրիարքարանի բերածն կուզէ կարծեցունել անոր ընթերցողաց. և կը կարծէ թէ յաջողի երբ մեր ճշմարտախօսութիւնը և իւր ստախօսութիւնն առածի կարգ անցած են :

Եւ միթէ ինքն ալ չստատմանի թէ Լոյսի յօդուածը քաջալերութիւն տուած է իրեն որ հրատարակէ Պատրիարքարանի և վարչու-

թեան դէմ գրված կամ իր գրած նամակն զոր չպիտի հրատարակէ եղեր վարչութեան տհաճութիւն չպատճառելու համար :

Օ՛չ . . . արծիւդ խմբագրութեան . . . բազմ- փիլիսոփայութեան, այսպէս ուրեմն կը կատարես քու պաշտօնդ . . . Պատրիարքարանի և վարչութեան հաճոյք պատճառող յօդուածներ միայն կը հրատարակես և տհաճութիւն պատճառողները կը պահես :

Ներեցէք, երկար բարակ հետդ իյնալու ժամանակ չունիմ. քաղաքավարութեան համար առջի հաճիդ պատասխանեցի որ չկոտրիս. քիչ մ'ալ Մասիսի գնա :

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Առ Պ. Թ. — Կաղաչեմ որ պատուհանէդ վար թքնելու որոշում տուած ատենդ անգամ մը գլուխդ դուրս հանես, տեղ պատրաստես և յետոյ որոշումդ գործադրես :

Առ Տ. Ն. — Եթէ չես ուզեր պարզ հազվիլ մի հազվիր. ամեն գիշեր ձեր կուրը պիտի մոխի ընենք :

Առ Պ. Թ. — Քանի մը օր մնալաճառիդ խանութին առջեւէն մի անցնիր. երէկ գիշեր տեսայ զինքը . . . միտքը աղէկ չէ :

Առ Օր. Ս. — Ըստ իս՝ կարծեմ թէ օրիորդ մը անկիրթ եղած չըլլար եթէ ամեն դէմն ելնողին թեւը մտնել մերժէ. եթէ ըստ ձեզ՝ անքաղաքավարութիւն է, կաղաչեմ որ ամեն ըոպէին մէյմէկ +աւելէ փոխէք :

Առ Պ. Մ. — Դուն ալ կնկանդ խօսքերուն ականջ կախելով ինքզինքդ կործանելու տեղ ծախսդ չափաւորէիր էֆէնտիմ :

Առ Տ. Թ. — Քանի անգամ ամուսինդ պատուիրեց քեզի որ ժամը տասնին տունը գտնուիս, դուն կէս գիշերին եկեղեցի կ'երթաս աղօթք ընելու :

Առ Բ. . . . կը խնդրեմ որ ընկալադիրն ընդունենալուդ պէս բաժանորդագիր մճարէք. որովհետեւ մենք ալ միշտ կանխիկ կը վճարենք :

Ա Ձ Դ

Լոյսը լրագրախաճառացի և սուճի Պօղոս աղային քով ծախվելէն ետքը կը գտնուի նաև Ս. Ղուկասեանի գրատունը, Եէնի ճամի 2-ին կիւղէր ճատտէսի թիւ 2:

Դին 1 զրշ. արծաթ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Վանայ բնակիչներէն Արաբօյեանց մահտեսի Մարգարեան անուն անձ մը քսան տարիէ հետէ հայրենի քաղքէն մեկնելով, և իր ընտանիքը խեղճ և անպաշտպան թողելով՝ երբեմն Մայրաքաղաքիս և երբեմն Եաֆայ քաղքին մէջ թափառական շրջադայելէ ետեւ, այս տաան տարիէ ի վեր է որ անունն իսկ անյայտ և անծանօթ մնացեր է:

Նոյնպէս Մալաթիոյ քաղաքի բնիկներէն Օճախեան Ստեփան անուն անձ մը տասներկու տարիէ հետէ երկրէն հեռացած, և իր ընտանիքն անխնամ թողած, Մայրաքաղաքիս մէջ այսչափ ընդ երկար պանդխտելէ յետոյ, այժմս չգիտցուիր թէ ուր է, և ինչ վիճակի մէջ կը գտնուի, կասկած ալ կոյ որ յիշեալ Ստեփան իւր անունը փոխած և այնպէս պանդխտացած լինի տեղ մը:

Արդ՝ կը խնդրուի մեր Պօլսեցի և Գալառացի համազգիներէն, որ եթէ սոյն վերոյիշեալ անձինքը կը ճանաչեն կամ անոնց վիճակին՝ ողջ կամ մեռեալ ըլլալուն վրայ ի մօտոյ կամ ի լրոյ ծանօթութիւն ունին, բարեհաճին փութով ի Պատրիարքարանս տեղեկութիւն հաղորդել, զի ըստ այնմ նոյն թշուառ ընտանեաց դառն վիճակին դարման մը անօրինել կարելի ըլլայ:

7 Սեպտ. 1879

Պատրիարքարան Հայոց
Կ. Պօլիս

ԸՆԴ ԲԱՐՁՐ ՀՈՎԱՏԱՌՈՒԹԵԱՄԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

ԲԱՐՁՐԱՊԱՏԻՒ ԱԱՐԻՖԻ ՓԱՇԱՅԻ

ՇԻԵՂ ԳԻՇԵՐԱՀԱՆԴԵՍ ԵՒ ՊԱՐ

Ի Ն ՊԱՍՏ

ԱՐԱՐԱՏՆԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ի ՊԱՐՏԻՋԻ ՎՍԵՄ. ՕՆՆԻԿ ՊԵՑԻ ՄԱՍԸՐԼԸ

ՊԵՑԻՒՒՔՏԵՐԻ

Կիրակի զիջեր 16/28 Մեկտեմբեր 1879 ժամ 3

ՄՈՒՄ ՄԵԿ օսմանեան ոսկի

ԱՆԴԱՄՔ ՄԱՍՆԱԽԲԻՆ

Վսեմ. Օտեան Գրիգոր Էփէնտի Նախագահ
» Մըբըրը Օննիկ պէյ Գեր »
Մեծ. Էստեան Մկրտիչ Էփէնտի Դանձապետ
» Նորատունկեան Դարբիէլ Էփ. Քարաուղար

Մեծ. Ապտուլլահ Գէորգ Էփէնտի
» Թալուքեան Յարութիւն »
» Իւլման Ատօլֆ »
» Լաֆօնթէն Սիտիէյ »
» Լըմուան Լէոն »
» Կիւլպէնկեան Սերովբէ »

Վսեմ. Համամեան Մարգիս »
» Մաքսուտեան Սիմոն պէյ »
» Մըբըրը Անտօն »
» Միւնիր պէյ »

Մեծ. Մոմեան Միքայէլ Էփէնտի
» Ներսէսեան Ներսէս »
» Նորատունկեան Յարութիւն »
» Նուպարեան Պօղոս պէյ »

Մեծ. Շաչին Յովհաննէս Էփէնտի

Վսեմ. Շաչպաղ Կարապետ »

Մեծ. Շաչեան Պետրոս »

» Ունեան Աբիկ »

Վսեմ. Սաքըղ Յովհաննէս »

Մեծ. Ստեփանօփիչ Զ. »

» Սվաճեան Սարգիս »

Վսեմ. Բէֆէթ պէյ »

» Փորթուղալ Միքայէլ »

Մեծ. Օտեան Խաչիկ »

ԽՐԱՎԳԻՐ

ԽՐԱՎԳԻՐ - ՏՆՕՐԷՆ

Մ. ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ

Յ. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ԱՐՏՈՆԱՏԻՐ

Հ. ԳԻՄԱՔՍԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 3. ԳԱՎԱՅԵԱՆ

Կ. Պօլիս. Մահմուտ-փաշա, Քիւրքճի-խան Թիւ 7